

Н.О. Будна, З.Л. Головка, Н.Я. Походжай

ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ
Дидактичний матеріал
для перевірки навички читання

2–4 класи

Видання друге, виправлене і доповнене

ТЕРНОПІЛЬ
НАВЧАЛЬНА КНИГА – БОГДАН

ББК 74.26я71
Б 90

Рецензенти:
доцент, кандидат педагогічних наук
Онишків З.М.

вчитель початкових класів вищої категорії, старший вчитель
Шост Н.Б.

Будна Н.О.

Б 90 Літературне читання. Дидактичний матеріал для перевірки навички читання : 2–4 класи / Н.О. Будна, З.Л. Головка, Н.Я. Походжай. — Вид. 2-ге, випр. і доповн. — Тернопіль : Навчальна книга — Богдан, 2017. — 144 с.

ISBN 978-966-10-4909-2

У посібнику подано спеціально підібрані художні тексти, що дозволяють протягом навчального року розвивати і перевіряти навички читання (вголос і мовчки) учнів 2–4 класів. Числа у колонці поряд з текстом означають кількість слів від початку тексту до кінця даного рядка. Пропоноване видання містить також підсумкові роботи для перевірки рівня розвитку навички читання мовчки у 4 класі. У кінці посібника наведено журнал обліку техніки читання на весь навчальний рік.

Для вчителів та учнів початкових класів, батьків.

ББК 74.26я71

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу авторів чи видавництва.*

ПЕРЕДМОВА

Об'єктами поточної перевірки навчальних досягнень учнів з літературного читання є

складники читацької компетентності:

- навички читання (правильність, спосіб, виразність, темп, розуміння прочитаного) вголос і мовчки;
- досвід читацької діяльності учнів (обізнаність з колом дитячого читання, практичне засвоєння літературознавчих понять, уміння працювати з літературним твором, дитячою книжкою, довідковою літературою);
- уміння читати напам'ять віршовані твори, твори малих жанрів (2–4-й кл.), прозові твори (3–4-й кл.);

складники комунікативної компетентності:

досвід мовленнєвої діяльності:

- аудіативні уміння;
- уміння переказувати зміст прочитаного твору, уміння складати усне висловлювання за змістом прочитаного, прослуханого (2–4-й класи).

Поточна перевірка **навички читання** здійснюється в усній формі з урахуванням усіх показників (правильність, спосіб, розуміння, виразність, темп). Окремо темп читання із застосуванням кількісних показників учителем не перевіряється.

Подані показники є орієнтиром для розвитку темпу читання, а не перевірки та оцінювання. Вони можуть бути використані для організації само- та взаємоперевірки учнями темпу читання, а також одержання вчителем фактичного матеріалу для вибудовування стратегії організації роботи учнів на уроках.

Кількісні показники темпу читання вголос (для розвитку темпу читання)

Клас	I семестр	II семестр
2	35–45 сл./хв	50–60 сл./хв
3	65–70 сл./хв	75–80 сл./хв
4	80–85 сл./хв	90–95 сл./хв

Такий показник розвитку навички читання як виразність перевіряють на знайомому тексті, але окремо від інших показників не оцінюється.

Поточна перевірка **навички читання вголос** здійснюється в усній формі індивідуально у комплексі з усіма показниками: правильність, спосіб, виразність, темп, розуміння прочитаного.

Для читання учневі пропонують незнайомий художній, науково-художній текст, який у кожному класі відрізняється складністю змісту, мовою твору, побудовою речень, обсягом (у 2-му класі — 120–150 слів; у 3-му класі — 180–210 слів, у 4-му класі — 240–270 слів).

Після читання вголос учню пропонується усно або письмово виконати завдання на розуміння прочитаного.

Перевірка навички читання вголос, у тому числі розуміння прочитаного, може здійснюватись після першого і наступних перечитувань твору. Якщо перевірка здійснюється після першого перечитування, то виразність не враховується, а запитання мають стосуватись фактичного змісту *твору: хто?, що?, які?, де?, коли?, як?; які і як відбувалися події?; хто персонажі?, що вони робили?, до якого жанру належить твір?* Якщо перевірка здійснюється після наступних перечитувань, то виразність враховується, а завдання мають стосуватись визначення теми, основної думки; відтворення послідовності подій, встановлення смислових, причиново-наслідкових зв'язків, рис характеру персонажів, мотивів їхніх вчинків.

Орієнтовні вимоги до оцінювання сформованості навички читання вголос

Рівень навчальних досягнень учня/учениці	Бали	Характеристика навчальних досягнень учня/учениці
Початковий	1	Учень/учениця читає відривними складами, припускаючись численних помилок у закінченнях, наголошуванні слів, на пропуск, перестановку літер і складів, помилок мовного характеру. Повторно перечитує окремі слова, закінчення слів, робить великі паузи між словами, реченнями. Виявляє нерозуміння тексту як у цілому, так і змісту окремих речень.
	2	Учень/учениця читає переважно складами, з тривалими паузами, припускаючись численних помилок у закінченнях, наголошуванні слів, на пропуск, перестановку літер і складів, помилок мовного характеру. Виявляє нерозуміння тексту в цілому, але розуміє зміст окремих речень.

	3	Учень/учениця значну кількість слів читає складами, не дотримуючись пауз між реченнями і смисловими групами слів. Припускається багатьох помилок на перестановку, заміну складів, звуків, слів, у наголошуванні слів. Виявляє нерозуміння тексту в цілому, але частково розуміє зміст окремих фактів.
Середній	4	Учень/учениця читає словами і складами. Читання монотонне. Часто припускається помилок у вимові, наголошуванні слів. Виявляє нерозуміння тексту в цілому, але розуміє окремі факти.
	5	Учень/учениця читає переважно словами. Припускається помилок на заміну, перестановку складів, у наголошуванні слів, порушує правила вимови. Виявляє не повне розуміння фактичного змісту тексту.
	6	Учень/учениця читає переважно плавно, цілими словами, допускаючи мовленнєвих помилок, а також у наголошуванні слів. Недостатньо повно розуміє фактичний зміст тексту. Припускається помилок, пов'язаних із розумінням основної думки твору, встановленні смислових зв'язків.
Достатній	7	Учень/учениця читає плавно, цілими словами без зайвих пауз. Припускається кількох орфоепічних, мовленнєвих помилок. Виявляє достатнє розуміння фактичного змісту тексту. Припускається помилок, пов'язаних із розумінням основної думки твору
	8	Учень/учениця читає плавно словами, правильно. Припускається окремих помилок у наголошуванні слів. Усвідомлює фактичний зміст тексту, але не повно розуміє його основний смисл. Припускається помилок щодо розуміння підтексту, встановлення смислових, причиново-наслідкових зв'язків
	9	Учень/учениця читає плавно словами і групами слів, правильно. Припускається окремих орфоепічних помилок. Усвідомлює фактичний зміст та основний смисл тексту. Припускається помилок щодо розуміння підтексту, встановлення смислових, причиново-наслідкових зв'язків

Високий	10	Учень/учениця читає правильно, плавно словами і групами слів. Мають місце поодинокі орфографічні помилки. У повному обсязі усвідомлює фактичний зміст та основний смисл текстів. Іноді припускається помилок щодо розуміння підтексту, встановлення смислових, причиново-наслідкових зв'язків
	11	Учень/учениця читає правильно, плавно словами і групами слів, із дотриманням норм літературної вимови. У повному обсязі, поглиблено усвідомлює фактичний зміст та основний смисл тексту. Іноді припускається неточностей щодо розуміння підтексту, встановлення смислових, причиново-наслідкових зв'язків.
	12	Учень/учениця читає правильно, плавно, словами і групами слів із дотриманням норм літературної вимови. У повному обсязі, поглиблено розуміє фактичний зміст та основний смисл текстів, встановлює смислові, причиново-наслідкові зв'язки

Поточна перевірка **навички читання мовчки** у 2-х класах здійснюється в усній формі і має діагностичний характер, у 3–4-х класах — в письмовій формі фронтально за показниками: спосіб, темп, розуміння прочитаного.

Учні мають прочитати текст мовчки і письмово виконати завдання. Для цього вчитель пропонує їм узяти в руки олівці. Після слова вчителя «Старт» учні розпочинають читання тексту. Через три хвилини вчитель говорить «Фініш» і учні ставлять олівцем крапку над словом, на якому зупинились. Далі учні дочитують текст і виконують запропоновані завдання. Обсяг текстів у 2-му класі — 170–230 слів; у 3-му класі — 250–310 слів, у 4-му класі — 330–390 слів.

2 КЛАС

ВЕДМІЖА ХВОРОБА

Щось ведмедик зліг,	3
зовсім занеміг,	5
побивається та стогне,	8
аж гуде барліг.	11
— Ой, — кричить, — умру!	14
Ой, не чую рук!	18
Щось у оці, а чи в боці —	25
сам не розберу.	28
Ой, язик опух!	31
Ой, заклало слух!	34
Чи то гикавка, чи кашель	39
забиває дух!	41
Голова гуде,	43
обертом іде,	45
кості ломить і судомить,	49
лиш не знаю де.	53
Ой, живіт болить!	56
Ой, п'ята свербить!	59
На зубах така оскома,	63
аж в очах рябить.	67
Поперек пече,	69
віддає в плече,	72
нудить-млоїть під п'ятою	76
й, може, десь іще!	80

84 В носі крутить так,
88 що аж хвіст набряк,
92 що аж меду захотілось
96 сам не знаю як.
98 Лікар вислухав,
100 лікар вистукав,
101 каже:
104 — Це така хвороба —
105 комизистика.
108 І хвороба ця
110 так лікується:
112 треба добре
113 натщесерце
115 дати... ремінця!

Іван Світличний

ЖАДІБНІ ВЕДМЕЖАТА

Угорська народна казка

8 У дрімучому лісі, у самісінькій хащі жила стара
17 ведмедиця, і було в неї два сини. Коли ведме-
23 жатка підросли, то вирішили піти білим світом
26 у пошуках щастя.

33 Поцілувала мати синів і наказала їм ніколи
38 не розлучатися. Пообіцяли клишоногі виконати
46 наказ і вирушили в дорогу. Йшли, йшли, всі
52 припаси в них скінчилися, засумували ведме-
жатка.

— Братику, як їсти хочеться, — пожалівся молодший.	57 58
— А мені ще більше! — сумно похитав головою старший.	65 66
І ось пощастило їм знайти велику голівку сиру. Захотіли поділити її порівну, та не зуміли. Кожен боявся, що іншому більше дістанеться. Довго сперечалися, аж раптом підійшла лисиця.	73 81 87 93
— Чому сваритеся? — запитала руденька хитрунка.	97 98
Ведмежата розповіли пишновостій про не-гаразди.	103
— Яке ж це горе? — посміхнулася лисичка. — Дозвольте, я поділю сир порівну.	109 114
— Гаразд, допоможи! — радісно вигукнули ведмежата.	118 119
Хитрунка взялася до роботи. Проте розломил голівку так, аби один шматочок був більший. Ведмежата відразу закричали:	125 132 135
— Ось цей кращий!	138
— Тихіше! — заспокоїла їх лиска. — Це не біда. Трохи витримки — зараз усе владнаю.	144 150
Вона відкусила від більшої половини добрий шматок і проковтнула. Тепер інша скибка стала великою.	156 163 164
— І так нерівно! — захвилювалися ведмежата.	169
— Гаразд! — солодко проспівала лисичка. — Я добре знаю справу! — І знову відкусила від більшої половини.	173 181 183

188 — І зараз нерівно! — зарепетували жадібні
189 малята.

195 — Годі вже! — руденька хитрунка ледь по-
202 вертала язиком, бо рот був повний сиру. — Ще
207 трохи — й усе буде порівну.

213 Лисиця ділила, доки не наситилася. Вреш-
218 ті-решт ведмежатам залишилося два крихітних
219 шматочки.

227 — Ну що ж, хоча й потроху, зате порівну!
233 Смачного вам, друзі! — засміялася лисичка й,
236 помахуючи хвостиком, утекла.

- ?
1. Який наказ дала мати синам перед далекою дорогою?
 2. Чому виникла суперечка між ведмежатами?
 3. Чи вдалося лисиці поділити сир між братами?

СИНІ ЧЕРЕВИЧКИ

7 Ходив, ходив, ходив синім лісом синій Ве-
10 чір — та й забарився.

18 Стала його мати Ніч шукати й додому кликати:
19 — Си-и-и-ну!

27 Почув він та й дух затаїв: “Мабуть, битиме”.

33 І — бігом, бігом, бігом нищечком додому.

44 Щоб як мати гукне, сказати їй: “А я тут, я коло
50 хати був, далеко й не ходив...”

55 — Си-ну! Сину! Си-ній синку!.. — непокоїлась
56 мати.

Ось-ось добіжить Вечір додому, ось-ось до- біжить.	64
Та перепинився й наробив шелесту — напо- лохані сичі закричали, заверещали, а мати почула та й сплеснула в долоні:	70 76 81
— Нарешті з'явився, та ще й босий! Де ж твої черевички?	90 91
А Вечір стояв, похнюпившись, і тільки бли- мав темними очима:	98 100
— Погубив.	101
— А ну ходім, показуй де.	106
Цілу ніч ходила мати з сином, шукала чере- вички, так і не знайшла.	114 118
А вранці коники-стрибунці вийшли із хатки з-під листка, аж коло порога сині черевички стоять, повні живої роси. Коники спочатку зди- вувалися, а потім напилися живої роси, взяли сині черевички та й стали на воротях:	125 132 139 145 152
— Ласкаво просимо до хати, любе сонечко.	158

Дмитро Чередниченко

? В яких черевичках ходить Вечір?

ПОВІНЬ

Коли настала справжня повінь, річка розли- лася так широко, що вода обняла і луки, і ку- щики, а вночі підкралася аж до самого пагорба і кілька разів плюхнула в лисячу нору.	6 15 22 29
--	---------------------

35 — Ой клопіт, ой клопіт! — заходилася ли-
41 сиця. — Там же ж діточки маленькі... — біжить
49 вона до бобрів і гукає: — Рятуйте, браття бобри,
54 там у норі діточок заливає!

57 — При-и-и-пинити роботу! — скомандував
62 головний, замузаний глиною, бобер. Загатили
69 бобри рівчак, яким прийшла вода до пагорба,
77 і подалися знов свою греблю будувати. А лиси-
83 ця повиносила діточок з нори, посклала всіх
89 рядочком і примовляє: “Грій, сонечку, грій”.
86 З одного боку сонечко погріє, потім поверне
105 лисиця усіх діток — і з другого погріє. І животики
109 погріє, і лапки кволенькі.

118 “Ах, як добре, що сонечко у небі є”, — думає
127 лисиця. Ну й чудна! Хіба тільки вона так думає?
130 Всі так кажуть!

Юрій Старостенко

- ?
1. Що стурбувало лисицю?
 2. Хто прийшов на допомогу рудохвостій?
 3. З якими думками лисичка звертається до сонечка?

ЧИЖ ТА ГОЛУБ

Байка

3 Весною чижик молоденький,
6 такий співучий, проворненький,
11 в садочку все собі скавав

та якось у сильце й попав;	17
сердега в клітці рветься, б'ється,	22
а Голуб бачить та сміється:	27
— А що? Попавсь? — от тобі й на!	34
Вже, певно, голова дурна...	38
Не бійсь, мене б не піддурили,	44
хоч як би не хитрили,	49
бо я — не Чижик! ні... оце! —	55
аж гульк — і сам піймавсь в сильце!	62
Ото на себе не надійся,	67
чужому лихові не смійся!	71

Леонід Глібов

? Чого вчить байка?

ЛИСИЦЯ ТА РАК

Казка

Біжить лисичка полем. Добігає до річки, аж	7
дивиться — рак виліз з води на камінь та клешні	16
точить, щоб гостріші були.	20
— Здоров був, раче! — каже лисичка. — З тим	27
днем, що сьогодні! Це ти, мабуть, до косовиці	35
готуєшся, що клешні об камінь гостриш?	41
Поздоровався і рак та й каже:	47
— Я клешнями роблю те, що ти зубами; так	55
треба, щоб гостріші були.	59
А лисичка тоді йому:	63
— Тепер я бачу, чого з тебе люди сміються,	71

82 розказуючи, як ти сім літ по воду ходив, та й ту
91 на порозі розлив! Як його ходити на світі, коли
99 на губах зуби? Признайся, що таки правду люди
102 говорять про тебе!

110 — Може, колись теє й правдою було, та тепер
118 брехнею стало! Ось коли хочеш, то давай по-
125 біжимо наввипередки. Я тобі ще на один скок
134 ходу дам. Біжим до тієї осички, що стоїть онде
136 на узліссі.

143 — Як так, то й так, — каже лисичка.

151 Повернулась до лісу, стала на один скок уперед
159 проти рака й дожидає, коли той звелить бігти.
166 А рак учепився клешнями за лисиччиного хвос-
174 та, підобгав усі вісім своїх ніг та й гукнув:

175 — Но!

182 От лисичка й подалася вздовж поля. Добігає
189 до осики, повернулась, щоб подивитись, а де
196 той рак чимчикує, аж чує позад себе:

205 — Та й забарилась ти, лисичко! Я вже і на
213 осику лазив, усе визирав, чи скоро ти прибіжиш.

219 Дуже здивувалася лисичка, аж рота роззявила.

224 — Чи то ж бачено! — каже.

230 І більш не сміялася з рака.

❓ Пояснити зміст вислову: “Сім літ по воду ходив, та й на порозі розлив”.